

Oponentský posudek na disertační práci Ing. Petra Hanzala s názvem:
„Aplikace podnikových informačních systémů a využití účetních dat
v regionální ekonomice“

Problematika regionálního rozvoje a měření jeho úrovně je a bude v popředí zájmu nejen na konkrétní místní úrovni, ale i na úrovni státu a i v rámci celé Evropské Unie. Důležité je přitom stanovit účelnou rozlišovací úroveň s ohledem na možné zjišťování měřitelných indikátorů regionálního rozvoje. V tomto směru předkládaná disertační práce má své opodstatnění a je aktuálním tématem.

Autor shromáždil a patřičně využil rozsáhlý soubor především zahraničních literárních pramenů týkajících se zkoumané problematiky. To mu poskytlo potřebnou teoretickou výchozí základnu pro stanovení cíle a metodického postupu a formulaci výstižných hypotéz pro vlastní výzkumnou práci.

Hlavní cíl i jeho rozložení do dílčích cílů jsou vhodně formulovány. Cíl i metodický postup autora k využití podnikových informačních systémů pro účely identifikace aglomerací a prostorových ekonomických závislostí jsou inovační při zkoumání regionálního rozvoje. Autor podrobně rozvádí možnosti využití účetních dat pro stanovení úrovně hrubého domácího produktu, ekonomické přidané hodnoty a tvorby hrubého fixního kapitálu pro potřeby regionálního prostorového statistického sledování. Navrhuje jako přínosné možnost využití dat střediskového účetnictví. Využívá dvou možných přístupů pro vymezení ekonomických aglomerací a sice LAUI a souřadnicový s konkrétním posouzením jejich vhodnosti a vypovídací schopnosti.

Za originální a vhodně zvolené považuji vizualizaci ekonomických aglomerací dle intenzity ekonomický vztahů na základě obchodních případů a počtu aktivních ekonomických subjektů. Vizualizace dle uvedených kritérií pro celou Českou republiku představuje významný přínos po stránce teoretické a praktické k hodnocení regionálního rozvoje na českém území.

Náměty do diskuse:

- 1) Lze z dosažitelných informací zjistit i bezprostřední měřitelnou vazbu vymezených ekonomických aglomerací k rozvoji příslušného regionu?
- 2) Jak se ve formování ekonomických aglomerací projevuje vliv nově založených a existujících průmyslových zón?

Předložená disertační práce vychází z rozsáhlého teoretického zázemí autora ke zkoumané problematice. Z tohoto zázemí vychází autor při stanovení cíle a metodického postupu předložené práce. Autor si vytvořil vlastní výzkumné postupy a ty uplatnil v praktické části práce. Předložená práce má potřebnou odbornou úroveň po stránce vědeckého přístupu ke zkoumané problematice a pro možnost využití ve společenské praxi.

Na základě uvedených skutečností navrhuji disertační práci k obhajobě před příslušnou komisí a po její úspěšné obhajobě udělit Ing. Petru Hanzalovi titul „doktor“ ve zkratce Ph.D.

V Praze 26.10.2012

Prof. Ing. Jaroslav Homolka, CSc.
KE PEF ČZU Praha

OPONENTSKÝ POSUDOK

na dizertačnú prácu Ing. Petra HANZALA na tému
**„Aplikace podnikových informačných systémů a
využití účetních dat v regionální ekonomice“**
Školiteľ: doc. Ing. Ivana Faltová Leitmanová, CSc.

Predložený text dizertačnej práce ponúka zaujímavý (originálny) prístup k využitiu podnikových informačných systémov pre regionálnu ekonomiku. Téma je osobitá svojou konštrukciou prepojenia regionálnych štruktúr (rozvoja) a využitia aparátu štatistiky. Keďže stav a proces eliminácie regionálnych disparít je trvalým problémom konvergencie regiónov, ide o problematiku aktuálnu a svojím zameraním má práca ambíciu prispieť k rozpracovaniu danej témy. Z hľadiska HDP (napriek kritike a nedokonalosti tohto ukazovateľa) stále rozhodujúceho pre sledovanie a hodnotenie regionálnych rozdielov, nové prístupy jeho výpočtov môžu konfrontovať presnosť jednotlivých metód, tým je súčasne zdôvodnený aj význam práce.

Práca má rozsah 149 strán a pozostáva z piatich častí. Má štandardnú úroveň zodpovedajúcu požiadavkám kladeným na tento druh vedeckých prác. Predstavuje konzistentný celok v línii: názov – cieľ – výsledky výskumu. Text je vcelku dobre čitateľný, spracovaný prehľadne a formálnu stránku zvyšuje aj adekvátne množstvo tabuliek, schém a hlavne obrázkov. Práca je spracovaná na základe rozsiahlej bibliografie domácej, zahraničnej a vrátane internetových zdrojov.

V prvej časti práce doktorand v rámci literárneho prehľadu charakterizuje základné kategórie skúmanej problematiky a súčasne formuluje teoretické východiská práce, ktorými sú dve vedné oblasti – regionalistika a štatistika. Systematické spracovanie v štyroch častiach ponúka aj niekoľko pripomienok a otázok. Napriek širokej a dobre využíwanej zdrojovej literatúre – druhá časť: Regionalizmus - definovanie viacerých kategórií je vystavané na českých zdrojoch, teda z hľadiska vedeckej práce – sekundárnych, a tým zostali niektoré pojmy vysvetlené len z jedného (českého) zdroja, napr. región, regionalizácia, pričom „klasici“ regionálnej vedy ponúkajú aj ďalšie definície, resp. obsah pojmu. V tretej časti je venovaný značný priestor výpočtu HDP, no v tabuľkových prehľadoch sa údaje o regionálnom HDP nenachádzajú v texte, ale až prílohe 6 (?). V štvrtej časti je rozpracovaná aj problematika regionálnych klastrov, ktorá vo výsledkoch výskumu zostala v „platonickej“ polohe, čím sa ponúka vysvetlenie, že zvolená metodika neumožnila robiť závery a zaradenie tejto časti do literárneho prehľadu viedla snaha o komplexné spracovanie východísk. Úvodná časť je spracovaná prehľadne, s logickou výstavbou textu podľa kategórií skúmanej problematiky, kde deskripcia je doplňovaná aj kritickými zhodnoteniami opierajúcimi sa o jednotlivých autorov.

Cieľ dizertačnej práce je formulovaný na s. 68 pomerne rozsiahle, jeho druhá časť má už „nádyh“ metodiky. Rozpracovaný je do štyroch parciálnych cieľov. Pre ich naplnenie sú stanovené tri hypotézy, pričom posledná ide nad rámec hlavného cieľa a je teda nadprácou doktoranda. Metodika je detailne rozpracovaná, sú zvolené adekvátne metódy a techniky. Evokuje však dve otázky: akým spôsobom bolo vybraných „27 náhodne vybraných podnikateľských subjektov s celorepublikovou pôsobnosťou“? Aká je ich validita reprezentatívnosti?

Riešenie skúmanej problematiky aj s vlastnou pridanou hodnotou je tretia časť Výsledky výskumu. Použitie rozsiahlej údajovej základne doktorand plne zužitkoval interpretáciou ekonomických aglomerácií a priestorových súvislostí (vzdialeností predaja a dodávok). Vypovedaciu schopnosť tejto časti zvyšujú grafické znázornenia (mapy) a obrázky (grafy). V zhodnotení výskumu možno súhlasiť s doktorandom so záverom na s. 133, že hlbší pohľad na formovanie a zmeny aglomerácií by umožnilo vyhodnocovanie v dlhších časových intervaloch.

V prínosoch práce, ktoré sú jasne vymedzené, sa objavuje jedna nepresná formulácia: podnikové informačné systémy nie sú vednou oblasťou ale nástrojom, ako je správne uvedené na s.11. Za rozvíjajúci poznatok treba brať aj ďalšie účely týchto systémov pre štatistiku obecnú a kontrolu, ktorými sa doktorand venoval v iných prácach. Cenná je aj celá prílohová časť práce. Práca má svoj makro – aj mikro rozmer. Na makroúrovni má poznanie a skúmanie vývoja regionálnych disparít vo väzbe aj na štruktúry ekonomických aglomerácií význam pre opatrenia a nástroje regionálnej politiky a pre tvorbu regionálnych stratégií. Z hľadiska mikroúrovne je tu význam pre podnikové rozhodnutia vo vzťahu konkurencie v aglomerovaných územiach, resp. expanzie aj do periférnych oblastí.

V závere práce doktorand konštatuje, že sa naplnili všetky hypotézy a formuluje viacero zovšeobecňujúcich záverov na základe výsledkov výskumu. Treba však poznamenať, že posledný odsek záveru nevyplýva z realizovaného výskumu a niektoré sa zasa mohli objaviť, napr. ako odpovede na otázky: je výpočet HDP na základe účtovných dát presnejší alebo jednoduchší ako podľa používaných metód? Môže ovplyvniť (iný) súbor náhodne vybraných podnikateľských subjektov dosiahnuté výstupy? Je jednoznačne preukazateľné, že ekonomické aglomerácie sú výsledkom priestorových vzťahoch (zhlukov) subjektov alebo je tu výrazná podmienenosť (kopírovanie) veľkosti štruktúry miest ČR?

Záver: Predložená dizertačná práca je výsledkom zvládnutia vedeckých metód práce a zánietenia doktoranda, kde popri dobre spracovaných teoretických východiskách práca prezentuje aj schopnosť tvorivo využiť štatistický aparát a na základe získaných výstupov formulovať závery s odporúčaniami pre českú prax. Stanovený hlavný cieľ práce bol splnený. Prácu odporúčam k obhajovaciemu pokračovaniu, v rámci ktorého by bolo vhodné, keby doktorand reagoval na otázky a pripomienky uvedené v posudku. Doktorandská dizertačná práca spĺňa požadované predpoklady a na základe uvedeného navrhujem Ing. Petrovi Hanzalovi po úspešnej obhajobe udelenie akademického titulu philosophiae doctor (PhD) v študijnom programe 6208 N Ekonomika a management.

V Bratislave, dňa 21.10.2012

prof. Ing. Elena Žárska, CSc.,
Katedra verejnej správy a regionálneho rozvoja
Národohospodárska fakulta EU Bratislava

Oponentní posudek na dizertační práci

ing. Petra Hanzala: Aplikace podnikových informačních systémů a využití účetních dat v regionální ekonomice

Předložená disertační práce řeší problematiku možnosti aplikace podnikových informačních systémů z hlediska jejich regionálního využití. Jedná se o poměrně složité téma, které má své limity především v samotném získávání dat z podnikových účtů. Autor se při zpracování opírá o své praktické znalosti se zaváděním ekoinformačních systémů v podnicích.

Již v úvodu se autor zmiňuje o procesu regionalizace a globalizace a roli informací, které oba rozměry propojují. Tato logická struktura je dodržována i v teoretické části práce. *Autor prokázal velmi fundovanou znalost teorie, která se týká nejen regionální vědy a informačních technologií, ale i vymezení ekonomických aglomerací. Oceňuji široký záběr aktuální literatury domácích i zahraničních autorů, většina pramenů citovaných autorem je od roku 2000.*

Hlavním cílem práce je použít účetní data podniků pro identifikaci ekonomických aglomerací nebo ekonomických ukazatelů regionů (regionální ekonomika a statistika). Práce má ještě 4 dílčí cíle, které se týkají prostorové závislosti ekonomických aktivit v rámci České Republiky.

Práce je členěna do 4 kapitol a závěru a **má tři hypotézy**, které ověřují možnost použití účetních podnikových dat v regionální ekonomice:

- účetní data umožňují vymežit a charakterizovat ekonomické aglomerace
- účetní data umožňují charakterizovat prostorovou provázanost
- mezi hodnotou prodeje a nákupů vlastního zboží a služeb a dodávanou vzdáleností existuje vztah

Práce využívá poměrně širokou škálu metod, výzkumu včetně softwarových programů, a shlukové analýzy. *Oceňuji , že autor využívá poměrně pracnou metodiku počítačového zpracování účetních dat podniků s celorepublikovou působností. Je tím zaručena přesnost a exaktnost dat. Složitost získávání a zpracování dat dokumentuje model datové základny na str.82.*

Praktická část ukazuje pomocí shlukové analýzy prostorovou reflexi ekonomické aktivity podniků. *Mám určité výhrady k zařazení kapitoly 3.2. „Použité metody výzkumu ekonomických aglomerací a prostorových závislostí“ (str. 93) pod kapitolu 3. „Výsledky výzkumu“.* Domnívám se, že tato část práce by se lépe hodila ještě do kapitoly metodika. Obdobně i tabulka „Přehled použitých metod a softwarových produktů dle ukazatelů na str.

97 patří , dle mého názoru, spíše do metodiky než do části výsledků. ***V samotné interpretaci získaných výsledků poněkud uniká, že výsledky náhodně vybraných 27 podniků jsou validní právě jen pro tento výběr a nelze je tudíž ani zobecňovat na celou republiku ani dělat obecné závěry.*** Pokud by se výsledky měly zobecňovat pro celou ČR musel by být proveden reprezentativní výběr podnikatelských subjektů, tak, aby byly zastoupeny všechny regiony pokud jde o podnikatele (region a jemu přiřazený podnikatelský subjekt) . Hlavním a velice cenným přínosem práce je bezesporu navržená metodika a její ověření.

Shrnutí hodnocení

Aktuálnost studované problematiky

Aplikace informačního systémů podniků v ekonomice regionálního rozvoje je současně aktuální i složitý úkol, limitovaný především dostupností dat. Autor nabízí nový pohled na možnosti propojení regionálních a podnikových dat.

Metodika práce

Autor prokázal velmi fundovanou znalost teorie, která se týká jak regionální vědy, tak i informačních technologií využívaných na úrovni podniků. Velmi podrobná je i část týkající se vymezení ekonomických aglomerací. Oceňuji široký záběr použitých metod výzkumu včetně softwarových programů a shlukové analýzy. Autor využívá poměrně pracnou metodiku počítačového zpracování účetních dat podniků, je tím zaručena přesnost a exaktnost dat. Složitost získávání a zpracování dat dokumentuje i model datové základny na str. 82 a v příloze práce.

Naplnění cílů

Cíle práce se autorovi podařilo naplnit. Účetní data vybraných podniků byla využita jako zdroj pro identifikaci ekonomických aglomerací . Byly prokázány i prostorové závislosti ekonomických aktivit v rámci České Republiky.

K výsledkům a využití práce

Hlavní přínos práce spatřuji ve zpracování a ověření metodiky zapojení účetních dat podniků do regionální aplikace. Metodika LAU1 i souřadnicový přístup mohou být použity pro výpočet vzájemných ekonomických vztahů zvolených podniků a regionů v rámci ČR. Limitem aplikace metodiky jsou pouze vstupní data podniků a korektnost interpretace.

Formální nedostatky

Práce je velmi precizně zpracovaná, včetně grafů, tabulek, citace literatury i příloh.

Poznámku mám k tabulce č. 9 na str. 83, která uvádí výčet náhodně vybraných podniků. Bylo by dobré uvést i zkratku okresu, nejen kód. Případně uvést i mapku s umístěním vybraných firem.

Dotazy , poznámky a připomínky

Otázky koncepční

Je možné provést srovnání s podobným výzkumem někde v Evropě?

Jaký je Váš názor na možnost zpětné vazby ověření výsledků pomocí řízených rozhovorů s vedením vybraných firem?

Formální připomínky:

- 1) U tabulky 9 na str. 83 by bylo vhodné doplnit souřadnicové údaje a kód LAU1 i zkratkou LAU1, eventuelně i mapkou, kde se vybrané podniky nacházejí.
- 2) Odkaz: viz tab . 8 kapitola 2.4.1- pro lepší orientaci čtenáře by bylo lepší uvést stránku, kde se tabulka nachází.

Připomínky a otázky k práci

- 1) Metodika je ověřovaná na 27 náhodně vybraných podnikatelských subjektech s celorepublikovou působností. Z kolika subjektů byl náhodný výběr proveden?
- 2) Jak se projevil různý charakter výroby vybraných podniků –služby, atd. na jejich ekonomické aktivitě a vzájemné provázanosti. Jsou více provázané podniky poskytující služby nebo naopak výrobní podniky?
- 3) Lze určit, jaký faktor má největší vliv na aglomerační propojenost podniků- druh produkce, informace, marketing, geografická poloha firmy?

- 4) Je možné více okomentovat tabulku 17 na str. 98? Pokud autor pracuje na jedné straně s hodnotami a na straně druhé s počtem obchodních transakcí, zasloužil by si tento výsledek podrobnější rozbor.
- 5) Formulace na str.132 „Atraktivita západního pohraničí je způsobena především fyzickou blízkostí vyspělým regionům, jednak odráží i kulturní a ekonomickou příbuznost těchto oblastí“ S tímto závěrem ne zcela souhlasím, Domnívám se, že je třeba uvést, že kulturní a ekonomická sounáležitost příhraničních regionů není samozřejmost, byla na téměř 40 let přerušena a obnovuje se až po roce 1989.

Závěr

Autor dokládá odborný zájem a vědeckou erudici v oblasti podnikových informačních systémů i regionálního rozvoje. V práci aplikoval svoji metodiku propojení podnikových informací k charakteristice regionálních ekonomických vazeb. Práce se opírá o aktuální a podrobné studium naší i zahraniční odborné literatury na dané téma. Na závěr mohu konstatovat, že práce Ing. Petra Hanzala splňuje požadavky kladené na **dizertační práci**. Doporučuji práci přijmout k obhajobě a udělit autorovi titul PhD.

V Českých Budějovicích dne 22.10.2012

Doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.

EF JU

Studentská 13

37005 České Budějovice